

Riktlinjer för Markaryds kommuns minoritetspolitiska arbete

Postadress
Box 74
28522 Markaryd

Besöksadress
Drottninggatan 11
285 31 Markaryd

Telefon
0433 – 72 000

Webb / E-post
www.markaryd.se
info@markaryd.se

Organisations nr.
212000-0654

Giro
Plusgiro: 348 24-3
Bankgiro: 279-5706

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
Riktlinjer för Markaryds kommuns minoritetspolitiska arbete	Riktlinjer	2020-04-27	Arbete- och välfärdsförvaltningen
Dokumentansvarig	Diarienummer	Reviderad	Giltig till
Verksamhetschef	2025/146	2025-06-12	Gäller tills vidare, revideras vid behov
Dokumentinformation	Syftet med dokumentet är riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet		
Dokumentet gäller för	Markaryds kommun		

Innehåll

1. Inledning	4
2. Mål och riktlinjer	4
A. Information och kunskap.....	5
Mål och riktlinjer	
B. Delaktighet och inflytande.....	6
Mål och riktlinjer	
C. Språk och kultur.....	6
Mål och riktlinjer	
D. Äldreomsorg.....	8
Mål och riktlinjer	
E. Ansvar och uppföljning.....	8
3. Internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter ...9	
a. Förenta nationerna (FN)	
b. Europarådet	
Nationella styrdokument kopplade till arbetet med nationella minoriteter	10
Det allmänna bestämmelserna för kommuner som inte tillhör förvaltningsområden	10

1. Inledning

I Sverige finns fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen fastställt för att definiera en nationell minoritet:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och /eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet. De nationella minoritetsspråken anges i språklagen och är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Sveriges obligatoriska åtagande när det gäller de nationella minoriteterna framgår av 1 kap. 2 § regeringsformen. Där anges att samiska folkets och etniska, språkliga, och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Markaryds gemensamma värdegrund

Allt arbete i kommunens organisation ska genomsyras av vår gemensamma värdegrund: engagemang, tillit och tillsammans (ETI). Dessa värdeord är särskilt viktiga i arbetet med att stötta de nationella minoriteterna att utveckla och använda sitt språk och kultur.

Dessa mål och riktlinjer utgör stöd och verktyg i det dagliga arbetet för att stärka de nationella minoriteternas rättigheter i de kommunala verksamheterna.

2. Mål och Riktlinjer

Målet för Markaryds kommuns arbete är, i likhet med den nationella minoritetspolitiken, att skydda de nationella minoriteterna och urfolk och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Syftet är även att redogöra för Markaryds kommuns förhållningssätt och arbete med minoritetsfrågor samt att säkerställa att det minoritetspolitiska arbetet bidrar till genomförandet av de mänskliga rättigheterna och att uppfylla Markaryds kommuns vision 2030 Möjligheternas Markaryd - tillsammans gör vi varandra bättre. Där gemenskap och mångfald skapar en trygg, jämställd och framtidsbejakande kommun som präglas av tillit. Enligt visionen ska alla människor oavsett etnicitet erbjudas goda möjligheter att uppnå livsmål och förverkliga drömmar. Kulturell och mänsklig mångfald bidrar enligt visionen till attraktivitet.

Genom att arbeta för nationella minoriteters rättigheter så bidrar kommunen också till de globala målen som fastställts i Agenda 2030. Bland annat till mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet

De nationella minoriteternas rättigheter beskrivs framför allt i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Rättigheterna finns även återgivna i ett antal andra lagar. Målen och riktlinjerna redovisar hur Markaryds kommun implementerar Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Markaryds kommun ingår inte i något av förvaltningsområdena och omfattas därför inte av de särskilda krav som rör förvaltningsmyndigheterna.

För att uppfylla grundskyddet för de nationella minoriteterna ska Markaryds kommun arbeta utifrån följande områden:

- A. Information och kunskap
- B. Delaktighet och inflytande
- C. Språk och kultur
- D. Äldreomsorg
- E. Ansvar och uppföljning

Till respektive område redovisas den lagtext som reglerar kommunens skyldigheter. Därefter beskrivs kommunens mål och riktlinjer.

a. Information och Kunskap

Minoritetslagen §	Lagtext
3 §	Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som den hänvisar till.

Mål:

- Markaryds kommun ska arbeta för att alla individer som tillhör de nationella minoriteterna kan ta tillvara sina rättigheter på ett likvärdigt sätt

Riktlinjer:

- Tillhandahåll tillgänglig information om nationella minoriteters rättigheter och kommunens ansvar enligt minoritetslagen, både på Internhemsidan och Externhemsidan
- Ge nationella minoriteter muntlig och skriftlig information om deras rättigheter, samt viktig information till allmänheten, på aktuellt minoritetsspråk när det är möjligt. Se till att denna information även finns tillgänglig på hemsidan.
- Beakta minoriteters egna organisationer som en resurs för att nå ut med riktad information när det möjligt

b. Delaktighet och inflytande

Minoritetslagen §	Lagtext
5 §	Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
	Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.
	I lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket finns särskilda bestämmelser om konsultationer med det samiska folket. Lag (2022:68).
5 a §	Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Mål

- Ge människor som ingår i de nationella minoritetsgrupperna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Riktlinjer

- Ha samråd med representanter för minoritetsgrupperna i frågor som berör dem. Kommunstyrelsen ansvarar för att genomföra dessa samråd vid behov.
- Främja barn och ungas möjligheter till inflytande och anpassa formerna för samråd så att det passar barn och ungas förutsättningar som tillhör minoritetsgruppen.
- En enskild nämnd eller styrelse kan genomföra samråd på eget initiativ. En minoritetsgrupp eller flera minoritetsgrupper kan framföra önskemål om att ha samråd i en specifik fråga och då ska detta genomföras i den mån det är möjligt.

c. språk och kultur

Minoritetslagen §	Lagtext
4 §	Det allmänna ska skydda och främja de nationella minoritetsspråken, och främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
9 §	Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.
Relaterade lagar	
FN:s barnkonvention artikel 30 slår fast att barn som tillhör en minoritet ska ha rätt till sitt kulturliv, religion och språk. Barnkonventionen är svensk lag (2018:1197).	
Enligt språklagen (2009:600) har det allmänna ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.	
Enligt skollagen (2010:800) ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens minoritetsspråk. Huvudmannen är skyldig att anordna modersmålsundervisning i minoritetsspråk om; en elev vill få undervisningen; och det finns en lämplig lärare. För gymnasiet gäller även att eleven ska ha goda kunskaper i språket för att skyldigheten ska gälla.	
Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska det allmänna biblioteksväsendet ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.	

Mål:

- De nationella minoriteterna kan använda sitt språk i kommunens verksamheter vid behov
- Arbetet för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur är integrerat i berörda verksamheter i enlighet med reglerande lagar

Riktlinjer:

- Beakta särskilt barn och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur vid alla beslut som kan komma att påverka dem
- Uppmärksamma nationella minoriteters språk och kultur vid speciella högtider så som nationaldagar, eller vid minnesdagar
- Se till att de nationella minoriteterna ges möjlighet till inflytande vid ärenden som rör deras språk och kultur
- Elever inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjuds modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
- Information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk ges till vårdnadshavare och även eleven via hemsidan och vid inskrivningen i skolan.

- Främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och att använda det egna minoritetsspråket, särskilt fokus på barn
- De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i förvaltningens ordinarie verksamhet i den mån det är möjligt, tex i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media.
- Information om möjligheten att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen erbjuder för nationella minoriteter ska finnas tillgänglig.

d. Äldreomsorg

Minoritetslagen §	Lagtext
18 a §	En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.
18 b §	Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 a § beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.
18 c §	Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 a §.
Relaterade lagar	
Paragraf 18 a i minoritetslagen bör läsas tillsammans med 5 kapitlet 6 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), som säger att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor.	

Mål:

- Att kommunens äldre som har begränsade, eller inga kunskaper, i något annat språk än sitt minoritetsspråk tydligt kan uttrycka vilka behov och önskemål de har
- Att kommunens äldres rätt till en värdig och trygg omsorg säkerställs med hänsyn till betydelsen av språket och andra kulturella symboler och värden

Riktlinjer:

- Arbeta för att säkerställa tillgång till personal inom äldreomsorgen med kunskaper i de minoritetsspråken om behov finns och efterfrågas.
- Säkerställ att information om möjligheterna till äldreomsorg på minoritetsspråk lämnas i samband med ansökan om bistånd om behov finns. Informationen bör också finnas tillgänglig på hemsidan och vid kontakt med kommunen och biståndshandläggare.
- Vid behov, se över möjligheterna till samarbete över kommungränser för att beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet och sitt språk

E. Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen har huvudansvaret för att samordna kommunens arbete med nationella minoriteters rättigheter i enlighet med mål och riktlinjerna.

Samtliga nämnder inom kommunen har eget ansvar för nationella minoriteters rättigheter inom sina ordinarie ansvarsområden. Samtliga nämnder ansvarar för uppföljning av arbetet utifrån mål och riktlinjerna. Varje nämnd ska redovisa arbetet när så påkallas.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget är sedan den 1 januari 2010 huvudansvariga för att samordna och följa upp hur Sveriges minoritetspolitik genomförs i landet. Markaryds kommun är skyldig att på begäran lämna uppgift till uppföljningsmyndigheterna om vilka mål och riktlinjer de har antagit för sin minoritetspolitiska verksamhet.

3. Internationella åtaganden om nationella minoriteters rättigheter

a. Förenta nationerna (FN)

Utgångspunkten för det internationella arbetet för mänskliga rättigheter är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De efterföljande konventionerna är, till skillnad från förklaringen, juridiskt bindande för Sverige. I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 framgår (art. 27) att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

En liknande skrivning finns i barnkonventionen. I artikel 30 anges att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sig av sitt eget språk.

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling 2015. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. De nationella minoriteternas rättigheter har koppling till bland annat mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet. Det nationella arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter är därmed ett led i att uppfylla de globala målen i Agenda 2030.

b. Europarådet

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en rad mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, bl.a. skydd från diskriminering, fientlighet och våld, mötes-, förenings-, yttrande-, tanke-, samvets- och religionsfrihet samt åsikts- och yttrandefrihet på det egna språket. Staterna som tillträtt

konventionen åtar sig även att erkänna att de som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, muntligt och skriftligt.

Sverige har även ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk som syftar till att skydda Europas kulturella mångfald.

Nationella styrdokument kopplade till arbetet med nationella minoriteter

Den svenska nationella åtagande i nationella minoritetspolitiken presenteras i tre föreskrifter:

- Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158),
- En stärkt minoritetspolitik (prop. 2017/18:199)
- Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (också kallad minoritetslagen) (2009:724).

Utöver det är minoritetspolitiken kopplat till mänskliga rättigheter, barnkonventionen, de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030), europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteters rättigheter, språklagen, skollagen, socialtjänstlagen, bibliotekslagen samt diskrimineringslagen.

Det allmänna bestämmelserna för kommuner som inte tillhör förvaltningsområden

Utöver bestämmelser som alla kommuner måste arbeta med så finns det särskilda rättigheter som gäller i de så kallade förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Markaryds kommun ingår inte något förvaltningsområde men måste följa dom allmänna bestämmelserna:

- Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. De ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt, samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.
- Kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om dessa ska på begäran lämnas till Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget.